

Гаман І. А.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

**ПЕРЕКЛАД ЯК ПРОСТІР МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ:
ВЗАЄМОДІЯ АВТОРА Й ПЕРЕКЛАДАЧА У СТУДЕНТСЬКОМУ
ПРОЄКТІ НАД СУЧАСНОЮ НІМЕЦЬКОМОВНОЮ КАЗКОЮ**

Сучасна перекладацька освіта потребує впровадження інноваційних форм навчання, які поєднують теоретичні знання з реальними практичними завданнями. Одним із таких інструментів є освітні перекладацькі проєкти, що забезпечують розвиток усіх компонентів перекладацької компетентності. У рамках навчальної дисципліни студентам було запропоновано здійснити переклад німецькомовної авторської казки для дорослої аудиторії, що містила алюзії, приховані смисли, а також лексичні особливості «живої» німецької мови.

Метою роботи було створення якісного перекладу художнього твору українською мовою з урахуванням його жанрової специфіки та прагматичних функцій. Основні завдання включали:

- формування вмінь аналізу художнього тексту перед перекладом;
- вироблення стратегії передачі алюзій і натяків;
- опрацювання реалій та лексичних одиниць із недостатньою презентністю у навчальних підручниках;
- уніфікацію виборів перекладачів шляхом спільного редагування.

Матеріал та організація роботи

Матеріалом слугувала казка "Ende der Schönheit" сучасного німецького автора Габріеля Волькенфельда (Gabriel Wolkenfeld <https://www.gabrielwolkenfeld.de/>), що позиціонується як казка для

дорослого читача. Текст був поділений на фрагменти, кожен із трьох студентів-магістрантів виконував первинний переклад своєї частини. Подальші етапи включали:

- взаємне редагування – студенти переглядали та обговорювали переклади один одного;
- колективне узгодження – обговорення перекладу власних назв, окремих лексем і стилістики тексту загалом;
- комунікація з автором твору – можливість безпосередньо поставити запитання щодо змісту та контексту через онлайн-зустріч з Габріелем Волькенфельдом.

Під час реалізації проєкту було виявлено низку типових та специфічних труднощів:

- передача власних імен. Автор використовував імена з прихованими смислами й символікою. Потрібно було обрати між транслітерацією, частковою адаптацією або семантичною передачею;
- лексичні новотворення та узус. У тексті траплялися сучасні, розмовні та менш усталені одиниці. Це вимагало звернення до словників і консультацій із носіями німецької мови;
- стилістична неоднорідність перекладу. Розподіл тексту між перекладачами спричинив різницю у стилі та стандартах оформлення, що потребувало тривалого етапу узгодження.
- алюзійність та підтекст. Студенти стикнулися з необхідністю інтерпретації культурних натяків, спрямованих на дорослу аудиторію.

Казка, обрана для перекладу, вирізняється насиченою метафориною та високим ступенем образності, що вимагало від студентів уміння інтерпретувати приховані смисли та творчо працювати з мовними ресурсами української мови. Значну увагу було приділено:

- перекладу метафор і символів, які мають культурно зумовлену семантику. Студенти порівнювали декілька варіантів перекладу: буквальний та адаптований, із подальшим груповим обговоренням доцільності кожного рішення. Вибір перекладацьких рішень узгоджувався з комунікативною метою тексту та очікуваннями цільової аудиторії, що відповідає функціонально-прагматичному підходу до перекладу (Nord, 2011);
- відтворенню мовної гри: каламбурів, римованих вставок, звукових повторів, алітерацій; деякі ігрові форми вимагали творчих трансформацій, щоб зберегти ефект несподіваності;
- роботі зі словами сучасного узусу, які часто не представлені в академічних словниках, але активно функціонують у німецькій комунікації. Для пошуку еквівалентів студенти залучали DWDS, Duden, лінгвістичні форуми, корпуси текстів, зверталися до носіїв мови;
- перекладу гумору та іронії, які могли бути втрачені в разі буквального перекладу;
- перекладу інтертекстуальних алюзій, що відсилали до міфологічних та сучасних культурних явищ. У деяких випадках студентами були запропоновані коментарі перекладача, що допомагало зберегти глибину сприйняття тексту українським читачем.

Участь у проєкті сприяла:

- активному застосуванню професійних перекладацьких стратегій;
- розвитку навичок командної роботи та редагування;
- формуванню навичок критичного аналізу тексту;
- розширенню лінгвокраїнознавчої компетентності;
- підвищенню мотивації за рахунок реальної творчої діяльності.

Особливо цінним для студентів став досвід автентичної комунікації з автором, що дозволив прояснити складні моменти змісту та краще зрозуміти задум автора.

Наразі здійснюється оформлення перекладу для подання до потенційної публікації. Публікація є важливою частиною педагогічного задуму, оскільки забезпечує видимість результату навчальної праці, підвищує професійну самооцінку студентів, формує відчуття причетності до культурного процесу, демонструє соціальну значущість перекладу як міжкультурного мосту.

Висновки. Здійснений перекладацький проєкт продемонстрував високу ефективність практикоорієнтованих методів навчання у підготовці фахівців-перекладачів. Робота з актуальним художнім матеріалом, що виходить за межі підруничкової норми, сприяє розвитку гнучкого мислення, професійної автономії, здатності розв'язувати проблеми та обґрунтовувати перекладацькі рішення. Доцільним є подальше використання подібних проєктів у магістерських програмах, зокрема із залученням сучасних цифрових інструментів комунікації.

Список використаних джерел

1. Gabriel Wolkenfeld. URL: <https://www.gabrielwolkenfeld.de/> (дата звернення 06.11.2025)
2. Nord Ch. Funktionsgerechtigkeit und Loyalität: Die Übersetzung literarischer und religiöser Texte aus funktionaler Sicht. TRANSÜD. Arbeiten zur Theorie und Praxis des Übersetzens und Dolmetschens. Berlin : Frank & Timme, 2011. 304 S.